

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 446/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kotiopetuksen ja ”kotiopetuskoulujen” valvonnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ari Koposen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 446/2025 vp:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy varmistaakseen, ettei Suomi tue tai mahdollista länsimaisten arvojen vastaista, esimerkiksi islamistista tai muuta radikalisoivaa perusopetusta kotiopetuksen tai ilman perusopetuksen järjestämislupaa toimivien ”kotiopetuskoulujen” varjolla ja

mihin toimiin hallitus ryhtyy kotiopetuksessa ilmenneiden lieveilmiöiden estämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Oppivelvollisuuslain (1214/2020) 2 §:n mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuuslain 3 §:n mukaan oppivelvollisuuden suorittamisvelvollisuudesta perusopetuksessa säädetään perusopetuslain (628/1998) 26 §:n 1 momentissa.

Perusopetuslain 26 §:n 1 momentin mukaan oppivelvollisen on osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Perusopetuslain mukaisesti järjestetyllä opetuksella tarkoitetaan kunnan järjestämän perusopetuksen lisäksi muun muassa sellaista opetuksen järjestämistä, johon rekisteröity yhteisö tai säätiö on saanut järjestämisluvan perusopetuslain 7 §:n mukaisesti. Lähes kaikki oppivelvollisista osallistuu peruskouluissa järjestettävään perusopetukseen.

Oppivelvollisuudesta huolimatta Suomessa ei kuitenkaan ole niin sanottua koulupakkoa, vaan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot voidaan saada myös muulla tavalla. Oppivelvollisuus voidaan suorittaa kotiopetuksena. Kotiopetuksen antaminen ja kotiopetukseen siirtyminen on mahdollista huoltajan ilmoituksella, eikä se edellytä lupaa viranomaiselta. Kotona tapahtuvan opetuksen lisäksi on tunnistettu, että osa kotiopetukseen ilmoitetuista oppivelvollisista opiskelee koulumuotoisesti, ilman perusopetuslain mukaista opetuksen järjestämislupaa operoivissa ”kotiopetuskouluissa”.

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen osalta opetuksen järjestäjä ei ole velvollinen tarjoamaan oppivelvolliselle oppimateriaaleja, palveluja tai etuuksia, joihin opetukseen osallistuva oppivelvollinen on opetusta koskevan lainsäädännön mukaan oikeutettu. Näin ollen oppivelvollisen

huoltaja vastaa oppivelvollisen opintojen järjestelyistä, kuten muun muassa oppimateriaalien hankkimisesta, eikä kotiopetuksen järjestämistä tueta samalla tavoin kuin perusopetuslain mukaisesti järjestettyä perusopetusta.

Kotiopetukseen siirtyminen ei edellytä viranomaislupaa, mutta tästä huolimatta kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen oppivelvollisuuden suorittamista valvotaan. Perusopetuslain 26 §:n 3 momentin mukaan, jos oppivelvollinen ei osallistu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen, oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä. Näin ollen kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen edistymistä valvotaan ja seurataan suhteessa perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin. Kunta voi itse määrätä valvonnan toteuttamistavat. Useimmat kunnat toteuttavat valvontavelvollisuuttaan Opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti siten, että kunnassa on tutkiva opettaja, joka arvioi oppivelvollisen opintojen etenemistä.

Oppivelvollisen huoltajan rooli ja vastuu kotiopetuksessa on merkittävä. Oppivelvollisuuslain 9 §:n mukaisesti oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuden. Huoltajan valvontavelvollisuus korostuu kotiopetuksessa, koska oppivelvollisen huoltaja vastaa opintojen järjestelyistä, kuten esimerkiksi oppimateriaalien hankkimisesta ja varsinaisesta opiskelusta. Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttämistä, oppivelvollisen asuinkunta voi tehdä huoltajasta tutkintapyyntöä poliisille. Huoltaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 9 §:ssä säädetyn velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, on oppivelvollisuuslain 22 §:n mukaan tuomittava oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä sakkoon. Lisäksi oppivelvollisuuden laiminlyönnistä voi seurata lastensuojeluviranomaisten arviointi tarvittavista lastensuojelulain (417/2007) mukaisista toimenpiteistä.

Näin ollen oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessakin Opetushallituksen päättämissä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätyt perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tunnistanut, että Suomessa kotiopetuksessa olevien lasten määrä on ollut kasvussa, vaikkakin lukumäärä on pieni suhteutettuna peruskoulussa olevien oppivelvollisten määrään. Lisäksi on tunnistettu kuntien vaihtelevat käytänteet oppivelvollisen oppivelvollisuuden edistymisen valvonnassa. Kotiopetukseen osallistuminen on Suomessa ollut hyvin marginaalista. Kotiopetuksen kasvun vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa kotiopetukseen liittyviä erinäisiä ilmiöitä ja arvioi viranomaisten ja lainsäädännön toimivuutta.

Helsingissä 7.1.2026

Opetusministeri Anders Adlercreutz

VN/38129/2025-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: